

ДОСЛІДЖЕННЯ В УРОЧИЩІ РІПИСЬКО

Багатошарова пам'ятка урочище Ріписько розташована на надзаплавній терасі правого берега р. Черногузка, на північній околиці с. Ратнів Луцького району, Волинської області. Площа пам'ятки інтенсивно розорюється, на сучасній поверхні зустрічаються різночасові артефакти та залишки побутових об'єктів епохи середньовіччя. Дослідження мали на меті встановлення планіграфії, фіксацію характеру нашарувань та визначення культурної приналежності об'єктів та знахідок. Задля цього було закладено декілька шурфів та проведено візуальний огляд і збір підйомного матеріалу. Слід зазначити, не останню роль у прийнятті рішення щодо проведення розкопок зіграли чисельні факти незаконних збирань археологічних матеріалів грабіжниками з металодетекторами.

Згідно попередніх висновків можна стверджувати, що дана місцевість мала як мінімум 7-8 епізодів заселення. Найдавніші знахідки відносяться до епохи пізнього палеоліту-мезоліту, які представлені поодинокими виробами, виготовленими з кременю, поверхня якого вкрита блакитною патиною. На жаль, культурний шар цієї епохи поки що не простежено – вказані знахідки походять з мішаних горизонтів.

Наступними мешканцями поселення були представники культури лінійно-стрічкової кераміки (КЛСК) епохи неоліту, які залишили після себе котлован, ймовірно округлої форми, на дні якого розташоване вогнище. Північніше було зафіксовано ще одне вогнище, в якому догори дном стояла ліпна товстостінна чашоподібна посудина, орнаментована наліпними округлими виступами (Рис. 9). У північно-східному напрямку від вказаного вогнища, виявлено яму зі встановленою в неї ліпною посудиною, також орнаментованою наліпними округлими виступами. Найявність двох вогнищ, розташованих на різних горизонтах, а також зафіксо-

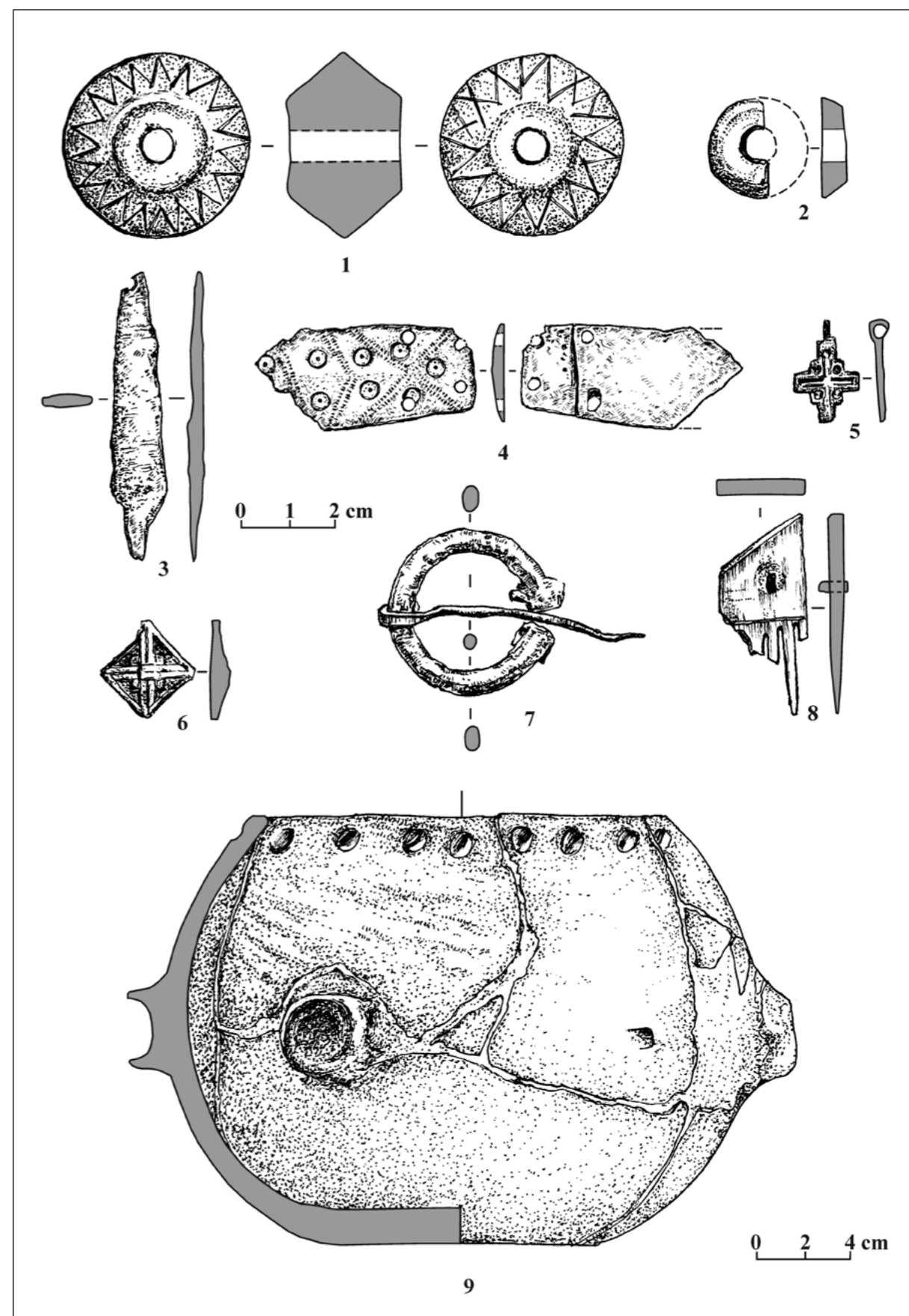
вані стерильні прошарки, дозволяють припускати як мінімум три етапи заселення даної місцевості в епоху неоліту. Окрім зазначеної посудини, епоха неоліту представлена фрагментами високоякісного лощеного кухонного посуду, декорованого так званим «лінійно-нотним орнаментом», а також кременевими знаряддями, серед яких слід відзначити вклядені серпів типу «каранова».

В епоху енеоліту місцевість відвідувалася представниками трипільської культури, які залишили після себе поодинокі уламками ліпного посуду та кременеві вироби, серед яких слід виокремити трапещеподібну сокиру, виявлену під час збору поверхневих матеріалів.

Доба бронзи на пам'ятці представлена кількома культурами. До раннього її етапу належать знахідки кераміки двох культур – межановицької та стижовської, представники яких зазвичай на Волині утворювали спільні поселення. З указаними культурами пов'язуються знахідки крем'яного серпа, двох наконечників стріл та двох уламків бойових сокир з каменю. У пізніший етап доби бронзи в урочищі проживали племена тшинецько-комарівської культури. Вдалося частково дослідити заглиблену споруду цього часу.

У ранньому залізному віці, в I тисячолітті до н.е. на Ріпиську заснували поселення носії лужицької та милоградської культур. Остання стала для дослідників несподіванкою, оскільки пам'ятки цієї культури у Волинській області ще не були відомі – традиційною територією милоградських племен є басейн р. Горинь та територія південної Білорусі. Досліджено цікавий ровоподібний об'єкт з матеріалами цих культур, призначення якого поки що не з'ясовано.

У римський час долина р. Черногузки стала осередком вельбарської культури – тут відомо чимало її поселень та два могильники. Проживали її представники – давні германці-готи і на дослі-

джуваному поселенні. Знайдено розвал посудини, велику скляну намистину, орнаментовану кольоровими вставками, яка очевидно походила з провінцій римської імперії, а також пряслице, вкрите прокресленим орнаментом (Рис. 1), фрагмент кістяного гребеня (Рис. 8) та чотирикутну накладку з кольорового сплаву (Рис. 4).

У період середньовіччя урочище Ріписько заселяли давні слов'яни. Як вдалось в'яснити, поселення волинян виникло тут у VIII-IX ст. і набуло максимальної потужності у X - першій половині XI ст., коли територія Волині входила до складу Київської Русі. Огляд

поля після оранки дозволив виявити сліди кількох садіб цього періоду та знайти сліди знищеної плугом косторізної майстерні. Одне житло і кілька споруд цього часу досліджені й при розкопках. Поселення продовжувало існувати до XII-XIII ст. Знайдено ряд цікавих речей, які характеризують матеріальну культуру слов'яно-руського часу - пряслиця з глини, мергелю та сланцю (Рис. 2), скляні намистини та вставка на перстень, амулети у вигляді сокири, хрестик з міді (Рис. 5), хрестоподібну підвіску з олова (Рис. 6), залізний ніж (Рис. 3), пряжку-фібулу із залізною основою та мідним язичком (Рис. 7) та кресало.